జమ్రుద్ మహల్

అతడు స్కూలు కెదురుగుండా ఉన్న షాపు అరుగుమీద కూర్చుంటాడు. నెరసిన తల దేహచ్ఛాయకు మాచింగ్‌గా ఉంది. తెల్లటి కమీజూ- గళ్ళలుంగీ- కాళ్ళకు పాదరక్షలు.

అతడు ఎవరితోనూ మాట్లాడడు. అతడికి ఎవరితోనూ పనిలేదు. ఉబుసుపోక కెవరయినా పలకరిస్తే ఓ చిరునవ్వు ఎరువు తెచ్చుకుని 'అంతా బాగు' అన్నట్టు తల తిప్పుతాడు.

ఉదయం ఎప్పుడు లేస్తాడో తెలియదు. బజారు పంపు దగ్గర ముఖం కడుక్కుని స్నానం చేస్తాడు. అక్కడే లుంగీ ఉతుక్కుని దుకాణాల గొళ్ళేలకు తగిలించి ఆరవేసుకుంటాడు. కమీజు మాస్తే సబ్బుతో ఉతికి ఆరవేసుకుని, మడతచేసి, సంచీలో పెట్టుకుంటాడు. ఈ బట్టల సంచీయే రాత్రిపూట తలకింద చేరుతుంది.

సరిగ్గా ఏడుగంటలు కాగానే ఆ పక్కనున్న హోటల్లో టిఫిన్ తిని కప్పు టీ తీసుకుంటాడు. ఆ షాపు మెట్లదగ్గర అరుగుమీద స్తంభానికి తలానించి కూర్చుని వచ్చేపోయేవారిని చూస్తూ ఉంటాడు.

ఆ షాపు యజమానికి అతడంటే ఎంతో గౌరవము. "సాబ్, లోపలికి వచ్చి ఈ కుర్చీలో కూర్చోండి" అంటాడు ఉర్దూ భాషలో.

"ఇక్కడ బాగుంది" అంటూ కళ్లు మూసుకుని నవ్వుతాడు.

"సాబ్. టీ తీసుకోండి."

"సాబ్. పాన్‌బీడా తీసుకోండి."

తను తీసుకునేటప్పుడు యజమాని అతడిని బలవంతం చేస్తాడు. ఎప్పుడూ వద్దంటే బాగుండదని తీసుకుని శుక్రియా (కృతజ్ఞత) అంటాడు అతను.

అతడి ముఖం సముద్రమంత గంభీరంగా ఉంటుంది. అతడి హృదయ సముద్రంలో తరంగాల ఘోష హోరెత్తినట్లుంటుంది. అప్పుడప్పుడు అతడు ఆ హోరును భరించలేక కళ్ళు గట్టిగా మూసుకుంటాడు- కంటితడి ఎవరూ చూడకుండా.

ఎండాకాలంలో కాస్త లోపలిగా కూర్చుంటాడు. వర్షాకాలంలో షాపు యజమాని పక్కగా దిండ్లకానుకుని పరుపుమీద కూర్చుంటాడు జరదాబీడా నములుతూ.

గత ఐదు సంవత్సరాలుగా అతడి కార్యక్రమంలో ఏ విధమయిన మార్పూ లేదు. హోటల్ భోజనం- షాపుముందర పడక.

అది పాత హైదరాబాదులో చార్మినార్ ప్రాంతం. మూసీనది కివతల ఎంత రద్దీ ఉంటుందో అవతలకూడా అంత రద్దీ ఉంటుంది. అక్కడకూడా స్కూళ్ళు, కాలేజీలు ఉన్నాయి. ఆధునిక వస్తుసామగ్రి లభించే పెద్దపెద్ద షాపులూ ఫుట్‌పాత్ అంగళ్లూ ఉన్నాయి. గుల్జార్‌హావుసు దగ్గర వెండి బంగారు బట్టల దుకాణాల రద్దీ మరీ ఎక్కువగా ఉంటుంది. ఆ ప్రాంతంలో బట్టలపైన చమ్కీ పని చేసే దుకాణాలు అధికంగా ఉన్నాయి. వీటన్నిటిపైనా దృష్టిసారించి చూస్తాడు అతడు.

నల్లటి ముసుగులు ధరించి ఏ స్త్రీలు వీథివెంట నడిచినా కొండంత ఆశతో కళ్ళు మాత్రమే కనబడే ఆ ఆకారాలను చూస్తాడు. ఆ తరువాత నిరాశా నిస్పృహలు ముఖమంతా అలుముకుంటాయి. పెద్ద నిట్టూర్పు విడుస్తాడు.

ప్రతినెలా పదో తారీఖున అతడి ముఖం అత్యంత విషాదమయంగా ఉంటుంది. బాధ భరించలేనట్టుగా కళ్ళు మూసుకుని తల తిప్పుతాడు. ఆనా డతడేమీ తినలేదు.

ఆది పన్నెండవ తేదీ. అతడి ముఖమింకా తేరుకోలేదు. స్తంభానికి ఆనుకుని దీనంగా వీథిలోకి చూస్తున్నాడు వచ్చేపోయేవాళ్ళని.

ఆది పన్నెండు గంటల సమయం. భోజనానికి వెళ్లాలని లేవబోతున్నవాడల్లా హఠాత్తుగా ఆగిపోయాడు.

ఏ సందులోనుంచో పన్నెండేళ్ల పిల్లవాడు కళ్ళు నలుపుకుంటూ వస్తున్నాడు రోడ్డు మీదికి.

అతడు గబగబా పరుగెత్తి ఆ పిల్లవాడిని పట్టుకున్నాడు. తలమీద చెయ్యి వేసి, మరోచేత్తో గడ్డం పైకెత్తి, అతడి కళ్లల్లోకి చూస్తూ "బేటా, ఎందుకేడుస్తున్నావు? ఏం జరిగింది? నీ పేరేమిటి?" పిల్లవాడిని గుండెకు హత్తుకున్నాడు.

పిల్లవాడు ఆశ్చర్యపడుతూ "నా పేరు అజీజ్" చొక్కాతో కళ్లు తుడుచుకున్నాడు.

"అజీజ్! అజీజ్!" ముఖంలోకి చూశాడు.

పిల్లవాడు నల్లగా ఉన్నాడు. తలవెంట్రుకలు చిందరవందరగా ఉన్నాయి.

అతడికి ఆశాభంగమయినట్లయింది.

మళ్లీ అంతలోనే అజీజ్ అజీజ్ అన్న మాట కడుపులోని పేగులను తోడేస్తున్నది.

అజీజ్! ఎంతటి ప్రేమాస్పదమయిన పేరు?

తన అజీజ్ ఎంత తెల్లగా ఉండేవాడు!

తెల్లటి బట్టలు వేసుకుంటే పిల్లవాడు కనబడేవాడుకాదు. ఆ బట్టల్లో కలిసి పోయేవాడు.

ఉంగరాల జుట్టు- తీరైన ముక్కు- చిన్నమూతి- ఎర్రటి పెదవులు- సన్నగా పేర్చినట్టున్న పలువరస. "ఒరే అజీజ్! నన్నొక్కడినీ చేసి వెళ్లిపోయారా మీరంతా? నేనేమయిపోతాననుకున్నార్రా?" నోట్లోనే గొణుక్కుంటూ కన్నీళ్లు కారుస్తున్నాడు అతడు.

పిల్లవాడు దిగ్భ్రాంతుడై పోయాడు.

"బాబూ. నీవెందు కేడుస్తున్నావు?"

"బేటా, నేను ఏడవటం లేదు. నీకేం కావాలి చెప్పు? ఎందుకు ఏడుస్తూ వస్తున్నావు?" అతడిని నడిపించుకుంటూ షాపు దగ్గరికి తీసుకువచ్చాడు.

"ఎనిమిదవ క్లాసు చదువుతున్నాను. రేపే పరీక్ష ఫీజు కట్టవలసిన తేదీ దాదమ్మ దగ్గర డబ్బులేదు." పిల్లవాడు మళ్లీ కళ్లు తుడుచుకున్నాడు.

అతడి కడుపులో పేగు మళ్లీ కదిలినట్లయింది.

''బేటా, ఏడవకు. డబ్బిస్తా ఫీజు కట్టిరా. నీతో మాట్లాడాలి'' అన్నాడు.

పిల్లవాడి ముఖం చేటంతయింది. అతడిచ్చిన డబ్బు తీసుకుని పరుగు తీశాడు

అతడికి మనసు కొంత తేలిక పడినట్లయింది. గబగబా రోడ్డు దాటి వెళ్లి భోజనం చేసి వచ్చాడు.

ఐదు గంటలకు ఆ పిల్లవాడు వచ్చాడు. అతడు పిల్లవాడిని దగ్గర కూర్చో బెట్టుకుని ''బేటా, మీ ఇల్లెక్కడ ? మీ బాబా ఏం పనిచేస్తాడు ?'' నీవు నిమురుతూ అడిగాడు.

పిల్లవాడికి బిక్క ముఖం పడ్డది. కళ్లు చెమ్మగిల్లాయి.

''అమ్మ బాబా లేరు. దాదమ్మ ఉంది.'' అన్నాడు.

''అమ్మ బాబా లేరా ? దాదమ్మను నాకు చూపించు'' అన్నాడు ఆత్రంగా కనుబొమలు ముడిచి.

''రాండి పోదాం'' పిల్లవాడి చెయ్యి పట్టుకుని రోడ్డు దాటి నడవటం మొదలు పెట్టాడు.

ఇరుకు సందులగుండా మురుగు కాలవలు దాటి ఒక యింటికి తీసుకు వెళ్లాడు ఆ ఇల్లు పడిపోతూ ఉంది కొన్నిచోట్ల ద్వారబంధాలులేవు. కొన్నిచోట్ల గోడలు పడిపోయి ఇటుకలు కనబడుతున్నాయి. ఆ యింటికి అన్ని దరవాజాలకూ గోనె పట్టాలు కట్టి ఉన్నాయి. అజీజ్ ఆ శిథిల గృహంలో వెనక భాగానికి తీసుకు వెళ్లి ''దాదీ'' అని పిలిచాడు

దూలాలు వేలాడుతున్న వసారాలో నుంచి రొట్టెకోసం పిండి కలుపుతున్న చేతులతో-ముగ్గుబుట్టలాంటి తలతో రంగుపోయి అక్కడక్కడ చిరిగిపోయిన చీరెతో వచ్చింది.

''ఈమె మా దాది'' అన్నాడు పిల్లవాడు.

ఆమె అతడికి సలాంచేసి కోడు ఊగుతున్న కుర్చీ ఒకటి తెచ్చి వేసింది కూర్చోమంటూ.

"మీరు పరీక్ష ఫీజు ఇచ్చారని మధ్యాహ్నం రొట్టె తినటానికి వచ్చినప్పుడు అజీజ్ చెప్పాడు. మిమ్మల్ని అల్లా కాపాడతాడు" అన్నది ఆమె కొంగుతో కళ్లు తుడుచుకుంటూ "ఏం చెయ్యను? పసిబిడ్డ ఫీజు కట్టలేదని ఏడుస్తుంటే చూడలేక పిలిచి ఇచ్చాను" తల వంచుకున్నాడు ఇంకేం మాట్లాడాలో తోచక.

కృతజ్ఞతా భావంతో ఆమె మనసంతా నిండి కళ్లు చెమర్చాయి. తనకడుపులో మసలుతున్న బాధను దాచుకోలేకపోయింది.

"నా కొడుకు నాలుగు వందలు తెచ్చుకునేవాడు. భార్యనూ పసిబిడ్డను తీసుకుని ఒకనాడు సినెమాకు తీసుకువెళ్లాడు. అది కాలి పోయింది ఆ మంటలో వాళ్లు మాడిపోయారు" చతికిలబడి వెక్కి వెక్కి ఏడ్చింది.

"ఈ అజీజ్ కోసం నేను ఈఇంట్లో వంటపని చేస్తున్నా కడుపులో మంట-తలుచుకున్న కొద్దీ భగ్గుమంటుంది"

కన్నీళ్లు కారిపోతున్నాయి అతడికి. శరీరం గజగజ వణికుపోతున్నది.

"ఏ థియేటర్‌కు వెళ్లారు" నోరు తడి ఆరిపోయింది అతడికి.

"జమ్రుద్ మహల్ బాబా-జమ్రుద్ మహల్. అదే నా కొడుకునూ కోడలినీ పొట్టన పెట్టుకుంది." ఆమెకు దుఃఖమాగటంలేదు.

"అరే అల్లా" అత డొకకేక పెట్టాడు. రెండు చేతులతో తల గట్టిగా పట్టుకుని కళ్లు మూసుకున్నాడు.

"బేటా-బేటా-ఏమయింది?" ఆమెకు కాళ్లూ చేతులూ ఆడటంలేదు. లోపలికి వెళ్లి యజమానురాలి నడిగి ఒక కప్పు టీ చేసుకువచ్చింది. మెల్లగా అతడిచేత తాగించింది.

అతడికి తలంతా దిమ్మెక్కినట్టుగా ఉంది. టీతాగినందువల్ల కొంత తేరు కొని ఆమెకు సలాం చేసి మళ్లీ వస్తానని మెల్లగా అడుగులు వేసుకుంటూ వెళ్లిపోయాడు.

షాపు ముందర అతడు కూర్చుంటాడుగాని అతడు ఇదివరకువలె వేళకు స్నానం చేయటం, భోజనం చేయటం-టీ తాగటంలేదు. ఏదో ఆలోచిస్తూ కళ్లు తుడుచుకుంటూ ఉంటాడు. ఏవో జ్ఞాపకాలు-మనిషిని నిలువునా కాల్చివేసే జ్ఞాపకాలతో కుమిలిపోతాడు.

ఏదో ఆలోచన-రాత్రింబగళ్లు తెగని ఆలోచన

‘‘శిరాజుద్దీన్ సాబ్, ఏమిటిలా భోజనమయినా చేయకుండా ఏమాలోచిస్తున్నారు?’’ భుజం తట్టాడు షాపు యజమాని.

‘‘భోజనం ఇక్కడికే తెప్పించనా?’’

కళ్లు తెరిచాడు శిరాజుద్దీన్. కళ్లు ధారాపాతంగా వర్షిస్తున్నాయి.

యజమాని పదే పదే చెప్పిన మీదట అతడు లేచి హోటల్‌కు వెళ్లి భోజనంచేసి మెల్లగా అజీజ్ ఉన్న యింటికి వెళ్లాడు.

ఆమె బట్టలు ఆరవేసుకుంటున్నది.

‘‘అమ్మా, మీరీ కొలువు మానేయండి. మోతీ గల్లీకి ఇవతలగా పెద్ద దేవిడీ ఉంది. ఇదిగో తాళపు చెవి. నేను చెప్పానని చౌకీదారుకు చెప్పి ఇల్లు శుభ్రపరచి అందులో ఉండండి. మీకు నెలకు కావలసిన డబ్బు-అజీజ్ పై చదువులకయ్యే ఖర్చు నేను భరిస్తాను’’ అంటూ తాళపు చెవి ఆమె చేతబెట్టి వచ్చినంత తొందరగా వెళ్లిపోయాడు.

శిరాజుద్దీన్‌కు మనసు చాలా తేలికపడ్డది. యజమానితో ఎప్పుడూ లేనిది చాలాసేపు మాట్లాడాడు. కంటినిండా నిద్రపోయాడు.

అజీజ్‌ను స్కూలుకు పంపి ఆమె శిరాజుద్దీన్ చెప్పిన ఇంటికి వెళ్ళింది. ఎదురుగా చౌకీదారు వచ్చాడు. ఆమె తాళపుచెవి ఇచ్చి ఆయన చెప్పినదంతా చౌకీదారుకు వినిపించింది.

చౌకీదారు ఆశ్చర్యపడుతునే ఆమెకు సలామ్‌చేసి ఇల్లంతా చూపించాడు.

అది శ్రీమంతుల భవనం మూడు పడకగదులు నిండా ఆధునికమైన ఫర్నిచరు పెద్దహాలు. దానినిండా సోఫాలు గోడలనిండా ఆ వంశీయుల ఫోటోలు వాటి

కింద వాళ్ళపేర్లు ఉరుదూ భాషలో వ్రాయబడి ఉన్నాయి. దూరంగా నౌకర్లకు ఇళ్ళూ మోటారు షెడ్లూ.

"ఈ ఫొటో శిరాజుద్దీన్‌సాబ్‌ది. ఇతడేకదా నాకీ తాళపుచెవి ఇచ్చింది? ఇది అజీజ్ ఫొటోనా? ఎంత అందంగా ఉన్నాడు పిల్లవాడు?"

వెంటనే ఆమె పడకగదిలోకి వెళ్ళింది. అక్కడ శిరాజుద్దీన్ అతడిప్రక్కగా కూర్చున్నది - కొంచెము వయసుమీరిన ఆమె. ఆమె బహుశః అతడి తల్లి అయి ఉంటుంది. మరొకప్రక్కన అజీజ్ - అందమైన అజీజ్-తల్లి ఒడిలో కూర్చు న్నాడు. ఆమె భూలోక సుందరిలా ఉన్నది.

ఆమె రివ్వురివ్వున వాకిట్లోకి వచ్చింది.

"ఈ ఇంటివారంతా ఏరీ? ఆ ఫోటోలలో ఉన్న వాళ్ళేరి? "ఆ తురతతో అడిగింది.

"హే భగవాన్" రెండు చేతులూ జోడించి కన్నీళ్ళు కార్చాడు చౌకీదారు.

"పెద్దమ్మగారు చిన్నమ్మగారినీ చిన్నబాబునూ వెంటబెట్టుకుని సినిమా కని జమ్రుద్‌మహల్ టాకీస్‌కు వెళ్ళారు. మధ్యలో మంటలు మండినాయట. అందరూ గాభరాపడి పరుగులు తీశారు. స్త్రీలు కూర్చున్న బాల్కానీలో నుంచి జనం బయ టికి రావటం కష్టమైంది. అందరికీ తొందరగా బయటికి పోవాలన్న ఆతురత ప్రాణభయం తొక్కిసలాట ఈ లోపల మంటలు బాగా విజృంభించాయి. స్త్రీలలో ఒకామె చీరెవిప్పి బాల్కానీ గుంజకు కట్టి చాలామందిని కిందికి జారనిచ్చిందట. అయినా అందరూ బయటికి రాలేకపోయారు ఈ అయ్యగారి కుటుంబమంతా నాశనమయిపోయింది. ఇంకా ఎందరివో కుటుంబాలు నామరూపాలు లేకుండా పోయాయి అప్పటినుంచీ అయ్యగారు ఈ ఇంట్లో అడుగుపెట్టలేదు. ఎక్కడో ఉంటారు. ఎక్కడో తింటారు. నాకు జీతం నెల నెలా పంపుతారు." అన్నాడు. కళ్ళు తుడుచుకుంటూ.

ఆమెకు గుండెనీరయిపోయింది. అతడు ఉండేచోటు చూపించమని చౌకీ దారుని అడిగింది.

అతడు షాపు గుర్తులు చెప్పాడు.

ఆమె ఉరుకు పరుగులమీద షాపుకువచ్చి పరధ్యానంగా ఉన్న శిరాజుద్దీన్ కాళ్ళమీద పడ్డది.

"మీయిల్లు చూశాను. అది ఇల్లుకాదు మహల్‌ల ఆఇంట్లో మీరు లేకుండా నేను ఉండగలనా? మీరు కూడా రావాలి" అంటూ వేడుకున్నది.

"మీరు నా తల్లి వంటివారు అజీజ్ నాకొడుకు వంటివాడు. మీరు అందులో ఉండండి. కాగితాలు డబ్బు ఈషాపు యజమాని అందజేస్తాడు. నేను రేపు వస్తా" ఆమెను లేవదీసి అమ్మా అంటూ కౌగిలించుకున్నాడు.

ఆమె కళ్ళు తుడుచుకుంటూ వెళ్ళిపోయింది.

శిరాజుద్దీన్ తన ఆస్తికి సంబంధించిన కాగితాలు, డబ్బు షాపు యజమానికి ఇచ్చాడు. వాళ్ళ కందచేయమని మక్కామసీదు వైపు తిరిగి ప్రార్థన చేసుకున్నాడు. కమీజ్ సవరించుకుని పాదరక్షలు కాళ్ళకు తగిలించుకుని వెనక్కు తిరిగి చూడకుండా ముందుకు నడిచాడు.

జమ్రుద్‌మహల్ దగ్గరగా వచ్చాడు. క్రిందినుంచి పైవరకూ చూశాడు. ఎంతమందినో పొట్టన పెట్టుకుని - ఎన్ని కుటుంబాలనో కూల్చిన జమ్రుద్‌మహల్ మాడి బొగ్గయిపోలేదు. కొత్త అలంకారాలతో మరింత అందాన్ని సంతరించుకొని ఠీవిగా నిలబడ్డది. ఆ నాడు కొత్త చిత్రము వచ్చింది కాబోలు - విద్యుద్దీపాలంకరణతో జగజ్జేగీయమానంగా వెలిగిపోతున్నది.

శిరాజుద్దీన్ నీళ్ళు నిండిన కళ్ళతో గబగబా అడుగులు వేసుకుంటూ వెనక్కు తిరిగి చూడకుండా వెళ్ళిపోయాడు - అజీజ్ అజీజ్ అనుకుంటూ.

ప్రతిరోజూ అజీజ్ అడుగుతాడు - దాదమ్మను "దాదీ శిరాజుద్దీన్‌సాబ్ ఎప్పుడు వస్తారు" అని.

"బేటా, రేపు వస్తారు." అంటుంది.

ఆ రేపు మరి ఎన్నడూ రాని రేపయింది.

(ఆంధ్ర సచిత్ర వారపత్రిక)